

MUZIEKTHEATER Servaes Nelissen en Ensemble SeaSession

Eens even niet over Frida

Het is minder dan twee weken voor de première als de Noordhollandse acteur/poppenspeler Servaes Nelissen en kamermuziekensemble SeaSession in een koude repetitiestudio in Sloterdijk voor het eerst een complete doorloop spelen van hun muziektheatervoorstelling 'De zus van Frida Kahlo'.

De bassist is ziek. De animatiefilmpjes zijn nog niet op het juiste formaat af te spelen. Het geheel duurt nog te lang en de jurk die Servaes Nelissen bij aanvang van de voorstelling moet dragen als Frida Kahlo is nog niet beschikbaar.

Maar wat er wél is, zijn acht van de negen musici van SeaSession, die samen op twintig instrumenten aanstekelijk vrolijke Mexicaanse volksmuziek spelen, afgewisseld met de wonderlijke pianolamuziek van componist Conlon Nancarrow. Er is een verrassend poëtische dans van een zwarte stier en een hilarisch gegoochel van een dirigent met alles wat maar als dirigeerstokje kan dienen. En vooral heel veel enthousiasme. Hoewel Nelissen nog boordevol twijfel over van alles en nog wat zit, weet hij toch dat het allemaal goed gaat komen met dit verhaal over Mexico en zijn dodencultus.

SeaSession is voortgekomen uit het Schönberg Ensemble, volgens violiste Marijke van Kooten 'gewoon omdat wij heel erg graag samen spelen' en volgens de officiële verklaring op hun website omdat zij graag 'onbekende muziek spelen in een combinatie met toneel, film, literatuur en beeldende kunst'. Eerder maakte SeaSession al een voorstelling over de Russische dichter Daniil Charms, samen met de broers Frank en René Groothof.

Dit keer was Mexico aan de beurt, het geboorteland van SeaSession-percussionist Pepe Garcia en bovendien het tweede vaderland van de van oorsprong Amerikaanse componist Conlon Nancarrow (1912-1997), wiens avant-gardistische muziek voor pianola een rol speelt in de voorstelling.

Het was Pauline Post, de grote motor achter SeaSession, die Nelissen vroeg een verhaal te schrijven. „Zij had mijn vorige voorstelling 'Beefteefjes' gezien en die sprak haar aan. Het moest een voorstelling worden met een mengeling van Mexicaanse volksmuziek en de avant-gardistische muziek van Nancarrow. Maar voor het overige kreeg ik volledig de vrije hand bij het schrijven.”

Dat leverde een poëtische, bij vlagen melancholieke en regelmatig heel grappige voorstelling op die het verhaal vertelt van de oude dirigent Frederik die met zijn orkest naar Mexico wil vertrekken om daar te spelen voor en met Frida Kahlo. Dat Kahlo al jaren dood is, deert Frederik niet. Zelf blijkt hij ook niet ver van de dood verwijderd te zijn. Zwevend tussen realiteit en warrige koortsdromen duikt regelmatig een zus van Frida, Cristina, op met wie Frederik intense gesprekken voert.

„Tja, waarom Frida Kahlo? Dat had te maken met de eisen van de publiciteitsmachine. Dik een jaar voor je een voorstelling op de planken brengt, willen ze al een titel weten, ook al weet je nog amper waar het over gaat. Ik heb dus

Servaes Nelissen en Ensemble SeaSession in 'De zus van Frida Kahlo'.

FOTO ADA NIEUWENDIJK

„**Ellendig leven spreekt de mensen heel erg aan**”

zomaar wat willekeurige titels op een rijtje gezet. Als het over Mexico gaat, denk je al gauw aan Frida Kahlo. En 'De zus van...' vond ik wel fijn omdat het dan niet over Frida zelf hoefde te gaan. Want over haar is al zoveel gezegd, dat is zó platgetreden.”

Datzelfde laat Nelissen zijn Frida Kahlo die hij bij aanvang van de voorstelling op hoge aan zijn benen bevestigde stelten en voorlopig nog even in een reservejurk kort laat aantreden, ook verkondigen: „Ik heb een heel ellendig leven

gehad, ja, en dat spreekt de mensen heel erg aan.” Overall in Mexico en ook daarbuiten word je doodgegooid met Frida Kahlo-producten: zeepjes, handdoeken, gordijnen en zelfs uitwasbaar maandverband. Maar nu is het welletjes, laat de Frida van Nelissen weten. Genoeg over haar, laat het nu maar eens over een van haar zussen, Cristina, gaan. Die schilderde ook en had zelfs enige tijd een affaire met Diego Rivera, de man van Frida. „Over haar kon ik vrijuit fantaseren. Cristina is degene die dirigent Frederik komt ophalen en hem vergezelt op weg naar de dood.”

Papierrollen

Een ander opmerkelijk element van de voorstelling is de muziek van Nancarrow. In de jaren veertig vatte deze een grote liefde op voor de pianola, omdat op dit instrument, dat net als een draaiorgel via papierrollen met gaatjes geluid voortbrengt, muziek gespeeld kan worden die mensenhanden nooit zouden kunnen spelen. Volgens de overlevering vond de componist bij het straatvuil een pianola (die destijds met de komst van radio en grammofoon bij bosjes weggedaan werden) en daarmee zijn bestemming als componist. Het instrument bood hem ongekende techni-

sche mogelijkheden.

In de voorstelling wordt een door het Pianola Museum in Amsterdam in bruikleen afgestane pianola gebruikt. Aangedreven door een stofzuigermotor brengt het ding avant-gardistische klanken voort die doen denken aan hedendaagse elektronische muziek. De overige muziek in de voorstelling bestaat uit volksmuziek en klassiek modern repertoire van componisten als Sylvestre Revueltas en Carlos Chavez.

„Het is een uitdaging om de muzikanten en het verhaal bij elkaar te brengen”, aldus Nelissen. „Die muziekstukken hebben hier en daar nogal wat lengte en dan denk ik stiekem: kan het niet wat korter? Want het gaat dan naar mijn idee ten koste van de spanningsboog van de voorstelling. Maar uiteindelijk moet het helemaal bij elkaar komen. Ik merk wel dat ik nog flink in de tekst zal moeten gaan schrappen, juist de stilte is bepalend in een voorstelling als deze.”

„Ik heb het gevoel dat ik nu pas begin de rol van Frederik in mijn vingers te krijgen. Ik heb hem wel zelf bedacht, maar nu moet hij nog gaan leven.”

Sonja de Jong

i

De zus van Frida Kahlo

'De zus van Frida Kahlo', door Servaes Nelissen en Ensemble SeaSession. Concept, spel en muziek: Servaes Nelissen en SeaSession. Poppen en maskers: Servaes Nelissen. Regie: Marijn van der Jagt en Servaes Nelissen. Animatiefilm/VJ: Sjeng Schupp. Te zien: 25/3: C, Hoofddorp; 28 t/m/ 30/3: De Schuur, Haarlem; 31/3: Het Park, Hoorn; 14/4: Theater Ins Blau, Leiden; 18/4: Zaantheater, Zaandam; 25/4: De Kleine Komodie, Amsterdam; 6/5: De Verbeelding, Purmerend; 20/5: De Vest, Alkmaar; 25 t/m 28/5: Theater Bellevue, Amsterdam. Meer info: seasession.nl/de-zus-van-frida-kahlo/